Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 370
van **CARMEN RYHEUL**
datum: 14 december 2020

---

aan **ZUHAL DEMIR**
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Waterkwaliteit in landbouwgebied - Rapport Vlaams Milieumaatschappij (VMM)

Onlangs werd bekend dat de Vlaamse Milieumaatschappij aan de alarmbel trekt over de waterkwaliteit in landbouwgebied. De waterkwaliteit evolueert namelijk ongunstig, zo blijkt uit resultaten van het MAP-meetnet (MAP: Mestactieplan) die op 9 december 2020 werden gepubliceerd. Het MAP-meetnet werd ontworpen om de invloed van de landbouw op de waterkwaliteit op te volgen. Er wordt voornamelijk gefocust op de invloed van mestgebruik. Uit het rapport van 9 december blijkt dat het aantal meetpunten met overschrijding van de drempelwaarde voor nitraat niet gunstig evolueert. Maar ook voor orthofosfaat zijn de resultaten niet positief: slechts 40% van de meetpunten voldoet aan de kwaliteitsnorm.

In 1991 werd voor het eerst een Europese Nitraatrichtlijn opgesteld. In de richtlijn wordt vastgelegd dat er maximum 50mg nitraat per liter grond- en oppervlaktewater aanwezig mag zijn. Vlaanderen haalt deze norm niet overal. De maatregelen die Vlaanderen neemt om de te hoge nitraatgehaltes in het grond- en oppervlaktewater tegen te gaan, zijn gebundeld in het Mestactieplan waarvan de vijfde versie in 2015 van kracht ging (MAP 5). In 2019 werd het zesde MAP goedgekeurd.

Volgens de VMM stijgt het percentage van oppervlaktewatermeetplaatsen met een overschrijding van nitraat ruim boven de 20% al drie jaar op rij. Nochtans werd in MAP 5 de doelstelling vooropgesteld om uiterlijk in 2018 slechts 5% overschrijdingen te meten. In het winterjaar 2019-2020 (van 1 juli tot 30 juni) bedroeg het percentage overschrijdingen maar liefst 32%. De provincie West-Vlaanderen kent met 53% het hoogste aantal overschrijdingen.

1. Er is sinds 2016 een duidelijke stijging van het aantal overschrijdingen van de drempelwaarde van 50 mg nitraat per liter grond- en oppervlaktewater waar te nemen.

   Wat ligt volgens de minister aan de oorzaak van deze stijging?

2. De VMM stelt dat een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk is wegens de regionale verschillen op het vlak van verontreiniging en geologie.

   Zal de minister werk maken van een dergelijke gebiedsgerichte aanpak? Zo ja, wat kunnen we ons hierbij dan voorstellen en zou dat kunnen leiden tot een verschil in regelgeving tussen verschillende gebieden? Zo niet, waarom niet?

3. Verwacht de minister dat MAP 6 een krachtige impact zal hebben op de waterkwaliteit in landbouwgebied of plant ze nog aanvullende maatregelen naar aanleiding van het rapport van de VMM?

ZUHAL DEMIR
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

ANTWOORD
op vraag nr. 370 van 14 december 2020
van **CARMEN RYHEUL**

---

1. De stijging in het aantal overschrijdingen van de drempelwaarde 50 mg nitraat/l in oppervlaktewater is voornamelijk te wijten aan het bemestingsgedrag van landbouwers. Zo wordt er onvoldoende rekening gehouden met de weeromstandigheden. Door de droogteperiodes in het groeiseizoen, die nu al 4 jaar op rij optreden, nemen landbouwgewassen minder nutriënten op en dat leidt tot hogere nutriëntenvoorraad in de landbouwbodem in het najaar. Met de winterregens spoelt deze voorraad nitraat uit naar het oppervlaktewater. In een normaal groeiseizoen nemen de gewassen meer nutriënten op, groeien deze gewassen ook beter en is de nitraatvoorraad in het najaar lager. Dit wordt ook bevestigd door metingen van het nitraatresidu in het najaar. In grondwater is er voorlopig sprake van een stagnatie in de waterkwaliteit. Regionaal zijn er wel afstroomzones met stijgende nitraatconcentraties in grondwater. In principe zijn die aan dezelfde fenomenen onderhevig als oppervlaktewater, zij het dat de processen in grondwater trager verlopen waardoor in de komende jaren in het grondwater nog een verder negatief effect van de droogteperiodes in het groeiseizoen zijn te verwachten.

   Er zijn voldoende mogelijkheden om de bemesting aan te passen aan het veranderend klimaat. Eerst en vooral moet de bemesting zo goed mogelijk afgestemd worden op de gewasbehoefte, zodat geen nutriënten verloren gaan. Daarnaast zijn er andere bemestingstechnieken mogelijk, als alternatief voor een eenmalige mestgift in het voorjaar. Het gaat om gefractioneerde bemesting in de tijd, gefractioneerde bemesting in de ruimte: rijenbemesting, precisiebemesting, en het tijdig inzaaien van vanggewassen. Tot slot is ook een ander teeltkeuze mogelijk, want klimaatverandering laat ook toe andere gewassen te telen, binnen de mogelijkheden van de marktvraag.

2. In het huidige mestbeleid wordt al sterk ingezet op een gebiedsgerichte aanpak. Deze lijn zal verder doorgezet worden. Dit betekent dat er 4 gebiedstypes zijn ingevoerd met MAP6 (2019-2022) met maatregelen aangepast aan de mate van nitraatverontreiniging. Deze maatregelen zijn inzaai van vanggewassen, bemestingsbeperking op de norm werkzame stikstof en opvolging van de mesttransporten.

3. MAP 6 bevat sterke elementen met onder meer de gebiedsgerichte maatregelen in functie van de doelafstand. Bovendien zal in 2021 het digitaal kunstmestregister ingevoerd worden, zodat er ook een duidelijk zicht komt op het kunstmestgebruik. In 2021 zullen mestverwerkingsinstallaties verplicht debietmeters moeten installeren, zodat er ook duidelijk zicht komt op de meststromen naar en uit deze installaties.

   Daarnaast is op basis van de evaluatie van waterkwaliteit, ook de kaart met gebiedstypes al aangepast, waardoor reeds in 2021 strengere maatregelen van toepassing zijn in gebieden waar de waterkwaliteit achteruit is gegaan, en zullen de komende twee jaar de gebiedsgerichte maatregelen uit MAP 6 van toepassing zijn op meer landbouwgronden. Dit areaal neemt toe van 60% tot 75%.

   In uitvoering van artikel 38 tweede en een derde lid van het Mestdecreet toegevoegd, die bepalen dat een tussentijdse evaluatie van de waterkwaliteit dient uitgevoerd te worden tegen uiterlijk 1 juli 2020 en dat bijkomende maatregelen moeten genomen worden indien blijkt dat de vooropgestelde doelstellingen niet gehaald worden, werd een evaluatie uitgevoerd. De conclusie hiervan was dat er wel een positief effect

verwacht wordt van de in MAP6 opgenomen maatregelen, maar dat het halen van de vooropgestelde doelstellingen zeer moeilijk wordt, aangezien de waterkwaliteit verder verslechterd is ten opzicht van de uitgangssituatie van MAP6. Zowel het mestdecreet als de nitraatrichtlijn vereisen dan dat er snel wordt ingegrepen, zodat de vooropgestelde doelstellingen alsnog bereikt kunnen worden.

Uit overleg en consultaties met landbouworganisaties en onderzoeksinstellingen blijkt dat er nog mogelijkheden zijn om de effectiviteit, uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid te versterken. Conform de bepalingen in het regeerakkoord heb ik hiervoor een ambtelijke werkgroep, een maatschappelijke klankbordgroep en een wetenschappelijke commissie nutriënten opgestart, die in de zomer 2020 verschillende keren hebben vergaderd. De resultaten van de ambtelijke werkgroep, afgetoetst in de maatschappelijke klankbordgroep, heb ik ontvangen op 15 september 2020. Vanaf dan heb ik verder bilateraal overleg gevoerd met meerdere belangenorganisaties. Begin 2021 rond ik deze overlegmomenten af. Deze termijn van overleg moet voldoende zijn om met gerichte voorstellen te komen die de effectiviteit, de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid van MAP 6 verhogen.

Ik wil in 2021 verder bouwen op de pijlers van MAP 6 en de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid verhogen. Deze voornaamste pijlers zijn:

- Sturen naar een betere bemesting volgens de principes van de 4 J's. Dit betekent bemesten met de juiste dosis, met de juiste mestsoort, met de juiste techniek en op het juiste moment.
- Gebiedsgerichte maatregelen waarbij maatregelen verscherpt worden in functie van de doelafstand.
- De handhaafbaarheid verbeteren en de handhaving versterken.